

Edirne Kırkpınar Güreşleri ve Şenlikleri

Ahmet Usal - Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı

Aralık 25, 2006

İçindekiler

I	Kültürel Faaliyetler	5
0.1	Kırkpınar Şenlikleri	7
0.1.1	Kırkpınar Söylencesi	7
0.1.2	Cumhuriyet Döneminde Kırkpınar Güreşleri	7
0.1.3	Kırkpınar Güreşlerinde Ne Nedir?	8
0.1.4	Kırkpınar Ağaları	8
0.1.5	Başpehlivan	11
0.1.6	Cazgır	14
0.1.7	Yağlanma	14
0.1.8	Peşrev	14
0.1.9	Kispet	14
0.1.10	Zembil	14
0.1.11	Davul ve Zurna	15
0.1.12	Kırmızı Dipli Mum	15
0.1.13	Yağlı Güreş Oyunları	15
0.1.14	Yağlı Güreşlerde Cezalar	15
0.1.15	Kırkpınar Töre ve Gelenekleri	16
0.1.16	Kel Aliço'nun Kırılmayan Rekoru	17
0.1.17	Kırkpınar Oyunları'nın Özellikleri	17
0.1.18	Yenme ve Yenilme Biçimleri	17

Kısım I

Kültürel Faaliyetler

Kentte en belli baŐlı Kültürel Faaliyet Őenliklerdir. Kırkpınar bunların başında gelir.

0.1 Kırkpınar Şenlikleri

Edirne'nin geleneksel yağlı güreşi Kırkpınar, yalnızca bir güreş olayı değil, kentte yaŐamı da etkileyen bir olaydır. 2006 yılında 645'incisi yapılan Kırkpınar güreşleri efsanevi bir kökene dayanır. Bu bölümde Kırkpınar Etkinliği, tarihi geĐmiŐi, gelenekleri, söylenceleri ve günümüzdeki konumuyla değerlendirilecektir.

0.1.1 Kırkpınar Söylencesi

Orhan Gazi'nin Rumeli'yi ele geğirmek amacıyla düzenlediği seferler sırasında, kardeŐi Süleyman PaÇa 40 askerle Domuzhisarı üstünde yrr. Salla karŐı kıyıya geğip, Domuzhisarı'nı fethederler. Öbür hisarların da ele geğrilmesinden sonra, 40 kiŐilik nc birlik geri döner.İŐte bu sefer sırasında gruptaki askerler, mola verdikleri her yerde güreşe tutuŐurlar, bu birlikten iki yiğitin tutuŐtukları güreşte ise bir türlü kazanan olmaz. nce, Őimdi Yunanistan sınırlar iğindeki Samona'da güreş ederler, günlerce süren güreşte yeniŐemezler. Daha sonra, Hıdrellez gününde, Ahırky çayırında(bazılarına göre Edirne'ye 17 km. tede Ortaköy Őosesi üzerlerinde), aynı çift yeniden güreşe tutuşur.Sabahtan geceyarısına değin süren güreşte, ikisinin de solukları kesilir, çayıra yığılıp kalırlar. ArkadaŐları da onları bir incir ağacı altına gömer.

Yıllar sonra çıktıkları bir baŐka seferde arkadaŐlarının mezarı baŐına gelen savaŐçılar, burada akan gr bir pınar görürler. Halk orada yatanların *Kırklardan* (ermiŐ) olduğuna inanır. Yreyi Kırkpınar diye adlandırır. Bir söylenceye göre de, oraya ayak basanlar 40 kişi olduklarından adı Kırkpınar kalmıŐtır. Sonraki yıllarda aynı yerde ölen kiŐilerin anısına güreş tutulmaya baŐlanmıŐtır. Zamanla gelenekselleŐmiŐ ve Kırkpınar Yağlı güreŐlerine dönüŐmüŐtür.

Bir baŐka Kırkpınar değerlendirmesi de; bu güreşlerin, Türkler Edirne'yi almadan yüz yıl önce Rumeli'ye geğen Sarı Saltuk tarafından oralara taŐındıĐı ve Türklerin sonradan Sultan I.Murat döneminde bu greŐlere sahip çıktığı yönündedir.

0.1.2 Cumhuriyet Döneminde Kırkpınar Güreşleri

Kırkpınar Güreşleri, nce Balkan SavaŐları; sonra I.Dünya SavaŐı ve Yunan İŐgali nedeniyle sınırlarımızın geğirdiği deĐiŐiklikler yüzünden asıl yerinde (Yunanistan'ın Samona Köyü Merası) ve kendi düzeninde yapılamazken, bir süre, Edirne dıŐında kalan ve Virantekke denilen yerde gerçekleŐtirilmiŐtir.

Cumhuriyet sonrasında (1924) ise, Kırkpınar adıyla değilse bile, ilk güreşler; dönemin Edirne Milli Eğitim Müdürü İsmail Habib Sevük tarafından, Türk Ocağı'na yardım amacıyla ve Sarayıçi'nde düzenlenmiştir.

Sonra bir süre Kırkpınar ağaları tarafından düzenlenen güreşler, izleyen yıllarda, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay yöneticileri tarafından kurum yararına gerçekleştirilmiş; 1946 yılında Edirne Belediyesine geçmiştir.

0.1.3 Kırkpınar Güreşlerinde Ne Nedir?

Kırkpınar Etkinliklerinin vazgeçilmez unsurları şunlardır:

0.1.4 Kırkpınar Ağaları

Eskiden güreşler ağanın denetiminde yapılırdı. Kırkpınar Güreşlerinin en ilginç yönü Kırkpınar ağalığıdır. Pehlivanları çağıran, yarışmaları düzenleyen, gelen konukları ağırlayan, yemek ve yatacak yerlerini temin eden, örf ve adetlere uygun olarak güreşlerin yapılmasını sağlayan, ödüller veren ve güvenlik düzeni alan yetkilidir.

1950 yılından bugüne kadar Kırkpınar ağaları şunlardır:

YILI	KIRKPINAR AĞASI
1950	Edirneli Murat Şener
1951	Edirneli Murat Şener
1952	Edirneli Murat Şener
1953	Edirneli Nurettin Manyas
1954	Edirneli Yaşar Yardımcı
1955	Edirneli Mehmet Çardaktan
1956	Edirneli İbrahim Bildik
1957	Edirneli Hüseyin Özakıncı
1958	Edirneli Ahmet Merter
1959	Edirneli Ahmet Merter
1960	Edirneli Salim Doğramacılar
1961	Edirneli Hilmi Atakan
1962	Edirneli Muhittin Ağaoğulları
1963	Edirneli Ali Rıza Keleşoğlu
1964	Edirneli Hasan Vatan
1965	Edirneli Hakkı Meriç
1966	Edirneli Muzaffer Bilge
1967	Çanakkaleli Muzaffer Şahin
1968	Çanakkaleli Muzaffer Şahin
1969	Karamürselli Gazanfer Bilge
1970	Karamürselli Gazanfer Bilge
1971	İstanbulu Celal Hacı Eyüboğlu
1972	Babaeskili Doğan Görkey
1973	Tokatlı Hamit Kaplan
1974	Samsunlu Şevki Alan
1975	Akyazılı Zülküf Karabulut
1976	Akyazılı Zülküf Karabulut
1977	Edirneli Murat Şener
1978	Tekirdağlı Sebahattin Tekcan
1979	Bandırmalı Süleyman Özmercan
1980	Edirneli Cemal Pul

YILI	KIRKPINAR AĞASI
1981	Edirneli Mehmet İriş
1982	Edirneli Ali Ayağ
1983	Edirneli Ali Ayağ
1984	İstanbulu Mustafa Bilgin
1985	İstanbulu Mustafa Bilgin
1986	İstanbulu Halil Kılıçoğlu
1987	Samsunlu Hasbi Mentefeoğlu
1988	Bursalı İbrahim Çayla
1989	Malatyalı Kemal Özkan
1990	Çanakkaleli Murat Köse
1991	Bayburtlu Alper Yazoğlu
1992	Bayburtlu Alper Yazoğlu
1993	Bayburtlu Alper Yazoğlu
1994	İstanbulu Oğuzhan Bilgin
1995	Tokatlı Hüseyn Şahin
1996	Tokatlı Hüseyn Şahin
1997	Tokatlı Hüseyn Şahin
1998	Tokatlı Hüseyn Şahin
1999	Babaeskili Ayhan Sezer
2000	Emin Doğnasoy
2001	Mustafa Saruhan Adına Oğlu Murat Saruhan
2002	Mardinli M.Sait Yavuz
2003	Necdet Çakır
2004	Edirneli Mustafa Altunhan
2005	İzmitli Adem Tüysüz
2006	İzmitli Adem Tüysüz

0.1.5 Başpehlivan

Kırkpınar'ın en büyük dln **Başpehlivan** alır ve bir yıl süreyle **Türkiye Başpehlivanı** nvanını elinde tutar. Bu nvanı üç yıl arka arkaya koruduğu takdirde Altın kemerin sahibi olur. Diğer kategorilerde birinci olanlara ve dereceye giren pehlivanlara verilen ödül ise özendirme niteliğindedir. Pehlivan dl para olacağı gibidir. Eski yıllarda BaŐpehlivana deve, baş-altı pehlivanına boğa, büyük-ortaya kısırak, diğer boylara da bunlara benzer ödüller verilirdi.

Cumhuriyet döneminde Kırkpınar baŐpehlivanları Şunlardır:

YILI	KIRKPINAR BAŞPEHLİVANI
1924	Arnavut Benli Abdullah
1925	Geçkinli Yusuf Pehlivan
1926	Edirneli Kara Emin
1927	Manisalı Rıfat
1928	Kandıralı Kayakçı Ahmet
1929	Gastirvalı Mülayim Pehlivan
1930	Bandırmalı Kara Ali
1931	Bandırmalı Kara Ali
1932	Bandırmalı Kara Ali
1933	Bandırmalı Kara Ali
1934	Gastivarlı Mülayim Pehlivan İle Tekirdağlı Hüseyin Alkaya
1935	Tekirdağlı Hüseyin Alkaya
1936	Tekirdağlı Hüseyin Alkaya
1937	Tekirdağlı Hüseyin Alkaya
1938	Tekirdağlı Hüseyin Alkaya
1939	Tekirdağlı Hüseyin Alkaya
1940	Tekirdağlı Hüseyin Alkaya
1941	Tekirdağlı Hüseyin Alkaya
1942	Kurtdereli Mehmet
1943	Babaeskili İbrahim Esdi
1944	Hayrabolulu Süleyman
1945	Babaeskili İbrahim Esdi
1946	Sındırgılı Şerif Pehlivan
1947	Düzceli Çolak İsmail Atay İle Hayrabolulu Süleyman
1948	Kuleli Mustafa Pehlivan
1949	Sındırgılı Şerif Pehlivan
1950	Hayrabolulu Süleyman
1951	İzmitli İrfan Atan
1952	Balıkesirli Tarzan Mehmet
1953	İzmitli İrfan Atan
1954	Samsunlu İbrahim Karabacak
1955	İzmitli İrfan Atan
1956	Samsunlu İbrahim Karabacak
1957	Bandırmalı Hasan Acar
1958	İzmitli Adil Atan
1959	Samsunlu İbtahim Karabacak
1960	Samsunlu İbtahim Karabacak
1961	Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı
1962	İzmirli Kara Ali Çelik İle Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı
1963	Adapazarlı Sezai Kanmaz
1964	Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı

YILI	KIRKPINAR BAŞPEHLİVANI
1965	İzmirli Kara Ali Çelik
1966	Ordulu Mustafa Bük
1967	Ordulu Mustafa Bükü
1968	Ordulu Mustafa Bük
1969	Babaeskili Nazmi Uzun
1970	İzmirli Kara Ali Çelik İle Karamürselli Aydın Demir
1971	Hasan Şahin
1972	Arap Mustafa Yıldız
1973	Ordulu Davut Yılmaz
1974	İzmirli Kara Ali Çelik
1975	Yarıda Kaldı
1976	Karamürselli Aydın Demir
1977	Karamürselli Aydın Demir
1978	Karamürselli Aydın Demir
1979	Sabri Demir
1980	Muğlalı Mehmet Güçlü
1981	Arap Mustafa Yılmaz
1982	Denizlili Hüseyin Çokal
1983	Denizlili Hüseyin Çokal
1984	Denizlili Hüseyin Çokal
1985	Sabri Acar
1986	İbrahim Gümüş
1987	Recep Kılıç
1988	Recep Gürbüz
1989	Saffet Kayalı
1990	Karamürselli Ahmet Taşçı
1991	Karamürselli Ahmet Taşçı
1992	Karamürselli Ahmet Taşçı
1993	Karamürselli Ahmet Taşçı
1994	Karamürselli Ahmet Taşçı
1995	Karamürselli Ahmet Taşçı
1996	Karamürselli Ahmet Taşçı
1997	Karamürselli Ahmet Taşçı
1998	Cengiz Elbeyi
1999	Karamürselli Ahmet Taşçı
2000	Karamürselli Ahmet Taşçı
2001	Ankaralı Vedat Ergin
2002	Hasan Tuna
2003	Kenan Şimşek
2004	Samsunlu Recep Kara
2005	Karamürselli Ahmet Taşçı
2005	Antalyalı Osman AYNUR

0.1.6 Cazgır

Yağlı güreşte pehlivanları seyircilere tanıtan, güreşe başlatan kişiye **Cazgır** veya **Salavatçı** denir. Cazgır hakem heyetinin eşleştirdiği pehlivanların adlarını, sanlarını, oyunlardaki hünerlerini, uygun mısra ve dualarla tanıtır.

0.1.7 Yağlanma

Güreşler, kavranması güç olsun diye, pehlivanlar güreş meydanının uygun bir yerinde yağ ve su ile doldurulmuş kazanların etrafında yağlanırlar. Pehlivanlar önce sağ el ile sol omuza, göğüse, kol ve kispete yağ sürerler, daha sonra sol el ile aynı işlemi yaparlar. Güreş başladıktan sonra pehlivanlar çayırdaki dolaşan ibrikçilerden diledikleri zaman yağ ve su alabilirler.

0.1.8 Peşrev

Peşrev, bir ısınma ve kültür-fizik hareketidir. Ahenkli bir şekilde yapılan bu hareketler, seyircilerin zevkini okşar, pehlivanın moralini yükseltir. Pehlivan peşrev ile nefesini, kaslarını ve kalbini biraz sonra başlayacak olan mücadeleye hazırlar.

Güreşmek üzere hakem heyeti önüne gelmiş pehlivanların cazgır tarafında takdimi ve duası yapıldıktan sonra verdiği işaretle, çalınmaya başlayan davulların ve zurnaların nağmeleri arasında pehlivanlar ahenkli bir şekilde ellerini ve kollarını sallayarak peşreve başlarlar. Peşrevde üç kez ileri, üç kez de geri gidişten sonra yere sol diz ile çökülerek önce sağ el yere, dize, dudağa ve alına üç defa değdirilir. Hatta bazıları tarafından bir ot koparılarak ağza alınır ve ısırılır. Bu merasim bittikten sonra tekrar sıçrayarak arada sırada **Hayda bre pehlivan** diye bağırılır. Karşılıklı gidiş ve geliştikten sonra hasmın paçaları yoklanır ve sırtı sıvazlanır, enseler bağlanır, eller tutuşur ve birkaç defa sallanılır, güreşe böylece girilmiş olur.

0.1.9 Kispet

Yağlı güreşe çıkan her pehlivanın güreş malzemesinin başında **Kispet** gelir. Manda, dana ve malak derisinden yapılan kispetin bel kısmı dört parmak genişliğinde ve kalın olur. Beli sarması için kalın ip geçirilir, bu kısma **Kasnak** denir. Kispetin diz kapağının altına gelen yere **Paça** denir. Paça ile baldır arasına **Paçabent** denilen keçe konur, deri kısmı keçenin üzerine çekilir ve üzeri sicimle sıkıca bağlanır. Sıkı bağlanmayan paçadan içeri giren parmaklar sayesinde oyun almak kolaylaşır.

0.1.10 Zembil

Kispetler **Zembil** adı verilen sazdan bittiğinde kispet temizlenir derisinin kurumaması için yağlanır ve bir sonraki güreşe hazırlık yapmak üzere zembile

konur. Güreşi bırakan pehlivan zembilini duvara asarak bir daha güreşmeyeceğini anlatmak ister.

0.1.11 Davul ve Zurna

Kırkpınar da davul ve zurnacılık belli gruplara açık artırma ile verilir. Davul ve zurnalar eşliğinde güreşçiler *Tutus*'a çağrılır ve güreş havaları ile hem pehlivanlar, hem de seyirciler coşturulur.

0.1.12 Kırmızı Dipli Mum

Kırmızı dipli mum bildiğimiz parafin mumların dip tarafına kırmızı boya sürülmüş olanıdır. Kırkpınar ağalığını yüklenen kişiler Mart ayı başından itibaren köylere, kasabalara, şehirlere Mühürlü Kırmızı Dipli Mumları göndererek panayırın ne zaman açılacağını, güreşlerin hangi tarihte yapılacağını bildirirlerdi. Kırmızı dipli mumlar köy ve kasabaların kahvelerinin yüksekçe bir yerine asılır, böylece herkes Kırkpınar'a davet edildiklerini anlardı.

0.1.13 Yağlı Güreş Oyunları

Yağlı Güreşlerdeki oyunlar; ayakta yapılan oyunlar ve yerde yapılan oyunlar olarak maksatlarına göre , Elense, İç tırpan, dış tırpan, kaz kanadı, ayakta güreşi bağlama, budama, paça, kazık, kepçe, ters kepçe, kılıç atma, payanda, kemane, kemane çekme, kol bastı, tilki kuyruğu, köpek kuyruğu, yerde sürüme, köstek, künde (oturak kündesi, ayak kündesi, şark kündesi, bel kündesi), boyunduruk, kurt kapanı, yanbaş ve kombine oyunlar paça kazık, ellerin kenetlenmesi, sarma, cezayir sarması gibi sıralanabilir.

0.1.14 Yağlı Güreşlerde Cezalar

Ceza gerektiren konular şunlardır :

- Rakibe , hakeme veya seyircilere söz veya el kol hareketi ile hakaret etmek,
- Güreş esnasında rakibi ile münakaşa etmek ,tartışmak,
- Ciddi güreş yapmamak, şike yapmak.

Yağlı güreşlerde yasak oyun ve diğer yağlı güreş kurallarına uymamak, hakem uyarılarını dinlememek. Müsabakalar eleme usulü olup, yenilen elenir, kazanan devam eder.

0.1.15 Kırkpınar Töre ve Gelenekleri

Kırkpınar Güreşlerinin kendine özgü kuralları ve töreleri vardır. Düzenleme görevi Kırkpınar Ağasındadır. Ağalık, açık arttırmada bir koça en çok para verende kalır. Ağa, güreşleri düzenler, tüm masrafları da üstlenir. *Er Meydanı* da denen Kırkpınar'da güreşçileri halka tanıtan, güreşleri halka sunmak için *peşrev* çeken, *cazgırlar* da ilginç bir görüntü sergiler.

Hıdrellez'den 20-25 gün önce Ağa, yöredeki yerleşim merkezlerine tanınmış kişi ve pehlivanlara, kırmızı dipli mumlarla çağrı gönderir. Güreşlere bir hafta kala, çevreden esnaf ve satıcılar meydanın çevresindeki işyerlerinde mallarını sergilemeye başlarlar.

Günümüzde, Kırkpınar güreşlerinin tarihi, her yıl Edirne Belediyesince tespit edilerek ilan edilmektedir. Geleneklerin korunduğu güreşler, halen yürürlükte bulunan 14 Mayıs 1984 tarihli 18401 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Yağlı Güreş Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak düzenlenmektedir. Hakemler, kule ve meydan hakemleri olarak yönetmelik hükümlerine göre görev yaparlar. Pehlivanların kayıt işlemleri, sağlık muayeneleri ve boy ayrımları görevli hakemlerce yerine getirilir.

İlk gün hazırlık niteliğinde güreşler yapılır. Pehlivanların belden yukarıları çıplaktır. Meşin deriden *kıspet* denilen paçaları dar bir don giyerler. Yağlanıp tartıya çıkarlar. Daha sonra *cazgırlar*, onları *peşrev* çekerek tanıtır.

Peşrevin ardından davul-zurna eşliğinde güreşçiler *tutuş*'a davet edilir. Gelir, el sıkışır ve halkı selamlarlar. Eski pehlivanlardan Ağa'nın seçtiği hakemler güreşi izler ve kararlarını bildirirler. İlk iki günde *deste*, *küçük* ve *orta* boy güreşleri yapılır. Üçüncü gün *başaltı* ve *başpehlivanlık* güreşleri yapılır.

Güreşlerin sonunda sonraki yılın Kırkpınar Ağasının belirlenmesiyle, eski ağaların çadırına gidilir. Kutlama sonucunda yeni ağanın çadırına dönülür. Tellal, cazgır, meydancı, sucu, yağcı gibi hizmet edenlere yeni ağa uygun bahşişler verir. Ödül töreninin ardından eski ağa, kapamış niteliğinde mevlit okutur.

Kırkpınar'da dereceye giren pehlivanlara çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile özel kişi ve kuruluşlarca çeşitli hediyeler verilir.

Baş pehlivana Altın Kemer takılır. Eğer Baş pehlivan üç yıl ardarda Altın Kemer'i kazanırsa kemerin sahibi olur.

Edirne Belediyesince de ilk üç dereceye giren pehlivanlara altın, gümüş, bronz, madalya ve kategorilere göre tesbit edilen para ödülü verilir. Bunun yanı sıra güreşe katılan tüm pehlivanlara yolluk ve tur ücreti ödenir.

Edirne Belediyesi Kırkpınar güreş ve şenliklerinin turistik önemini de dikkate alarak gerek yurt içi, gerekse yurtdışında da ilgi görmesi için çalışmalar yapmaktadır.

0.1.16 Kel Aliço'nun Kırılmayan Rekoru

Cumhuriyet öncesi tespit edilebilen en uzun süreli ilk Başpehlivanı Kel Aliço'dur ve 26 yıl boyunca Kırkpınar Başpehlivanı olmuştur. Adalı Halil'in de ustası olan Kel Aliço, 1922 yılında vefat etmiş ve İpsala'nın Koyunyeri köyüne gömülmüştür.

Sert güreşleri nedeniyle *Gaddar Aliço* olarak da anılmaktadır.

0.1.17 Kırkpınar Oyunları'nın Özellikleri

Kırkpınar güreş oyunları belli kurallar bütünüyle bir özellik arz eder. Bu özellikler Yenme ve Yenilme Biçimleri olarak bilinir:

0.1.18 Yenme ve Yenilme Biçimleri

Yağlı güreşlerde Őu altı durum yenmenin ve yenilmenin işareti sayılır.

1. Rakibi yerde çevirerek veya ayakta düşürerek SIRTÜSTÜ getirmek;
2. Rakibi ayaklarından yakalayarak ve tepe üstü dikerek, yani ÇİVİYU-KARI yaparak sırtını yere getirmek;
3. Rakibi kıç üstü düşürerek veya arka üstü getirerek AÇIK DÜŞÜRMEK;
4. Rakibi kucaklayarak ve ayaklarını yerden keserek en az üç adım taşımak, yani TARTARAK YENMEK;
5. PES ETTİRMEK;
6. Rakibin ayağından kispetin çıkması veya boydan boya yırtılmasıyla kispet çıkarmak.